

LA TUTELA JURÍDICA DEL PAISATGE

DEFINICIÓ

- Diccionari RAE:
- “Extensió de terreny que es veu des d’un lloc”.
- Conveni Europeu del Paisatge:
- “Qualsevol part del territori tal i com la perceba la població, el caràcter de la qual siga resultat de l’acció i la interacció de factors naturals i/o humans”.

ELEMENTS

- El paisatge es compon de dos elements, els quals poden trobar-se separats o juxtaposats en un mateix espai físic:
- - Paisatge natural: conjunt estable de components naturals socialment percebut com a rellevant i jurídicament tutelat (formacions geològiques, zones delimitades que siguen hàbitat d'espècies animals i vegetals, etc.).
- - Paisatge cultural: conjunt, igualment estable, format per elements creats per la interacció humana, percebuts com a significatius i, per tant, preservats per l'ordenament jurídic (obres arquitectòniques, elements arqueològics, caverne, grups de construccions, etc.).

CARACTERÍSTIQUES

- Segons MARTÍN MATEO (Martín Mateo, R. (1997): *Tratado de derecho Ambiental, vol. III. Madrid: Editorial Trivium, p. 505-507*), en són tres:
- 1a) Estabilitat: el paisatge sempre comporta estabilitat, almenys per un període.
- 2a) Visualització: el paisatge es percep essencialment per la vista, tot i que també pot detectar-se per uns altres sentits (remor de les ones).
- 3a) Utilitat: és un recurs escàs i proporciona satisfaccions per aquells que ho perceben. Té un paper molt important en els camps cultural, ecològic i social, i constitueix també un recurs favorable per a l'activitat econòmica (per la seua influència sobre el valor de la terra i com a pressupost per activitats relacionades amb el turisme sostenible).

INSTRUMENTS INTERNACIONALS PER A LA PROTECCIÓ DEL PAISATGE

- I) Conveni per a la Protecció de la Flora, de la Fauna i de les Belleses Escèniques naturals dels països d'Amèrica.
- Fou el primer instrument internacional, subscrit a Washington el 12 d'octubre de 1940.
- Crea categories de maneig d'àrees protegides (parcs nacionals, reserves nacionals, monuments naturals i reserves de regions verges).
- El seu article V.2 diu que els governs contractants convenen adoptar o recomanar als seus respectius cossos legislatius l'adopció de lleis que assegurin la protecció i conservació dels paisatges, les formacions geològiques extraordinàries i les regions i els objectes naturals d'interès estètic o valor històric o científic.

INSTRUMENTS

INTERNACIONALS PER A LA

PROTECCIÓ DEL PAISATGE

- II) Convenció Relativa als Aiguamolls d'Importància Internacional, especialment com a hàbitat d'aus aquàtiques.
- Subscrita a Ramsar el 2 de febrer de 1971.
- Reconeix el valor estètic i paisatgístic que posseeixen els aiguamolls i la importància de la protecció d'aquests, en tractar-se d'ecosistemes summament fràgils.

INSTRUMENTS INTERNACIONALS PER A LA PROTECCIÓ DEL PAISATGE

- III) Convenció per a la Protecció del Patrimoni Mundial, Cultural i Natural.
- Presentada per la Conferència General de l'ONU per a l'Educació, la Ciència i la Cultura en la seua 17^{ena} reunió, celebrada a París del 17 al 21 d'octubre de 1972.
- La seua finalitat és la protecció del patrimoni cultural i natural amenaçat per la destrucció per causes tradicionals de deteriorament i per l'evolució de la vida social i econòmica. La protecció incumbeix tota la col·lectivitat internacional.
- Es protegeixen els monuments, els conjunts arquitectònics, els llocs amb valor universal excepcional (històric, estètic, etnològic o antropològic), els monuments naturals, les formacions geològiques i fisiogràfiques, els llocs o zones naturals estrictament delimitats.

INSTRUMENTS INTERNACIONALS PER A LA PROTECCIÓ DEL PAISATGE

- IV) Convenció sobre el Comerç Internacional d'Espècies Amenaçades de Fauna i Flora Silvestre.
- Més coneguda com a Conveni CITES, subscripta a Washington el 3 de març de 1974.

INSTRUMENTS INTERNACIONALS PER A LA PROTECCIÓ DEL PAISATGE

- V) Conveni sobre Diversitat Biològica.
- Subscrit a Rio de Janeiro el 13 de juny de 1992.
- Els seus objectius són la conservació de la “diversitat biològica”, entenent-la com la variabilitat d’organismes vius de qualsevol font, inclosos els ecosistemes terrestres i marins.

INSTRUMENTS INTERNACIONALS PER A LA PROTECCIÓ DEL PAISATGE

- VI) Conveni Europeu sobre el paisatge.
- Subscrit a Florència el 20 d'octubre de 2000.
- Preàmbul: reconeix el valor ambiental, social i econòmic del paisatge, que constitueix un recurs favorable per a l'activitat econòmica generadora d'ocupació.
- També es reconeix com un element important de la qualitat de vida de les poblacions, tant a les zones degradades com ara a les de gran qualitat, raó per la qual ha de procedir-se'n a la protecció, gestió i ordenació, mitjançant la fixació de drets i deures.

VI) Conveni Europeu sobre el paisatge (continua)

- Concepte: Qualsevol part del territori, tal i com el percep la població, el caràcter del qual siga el resultat de l'acció i la interacció de factors naturals i/o humans.
- Finalitat: Implementació d'una política integral de protecció del paisatge, no limitada als de gran valor.
- Àmbit d'aplicació: La totalitat del territori de les parts signatàries, abasta les àrees rurals, urbanes i periurbanes. Comprèn les zones terrestres, marítimes i les aigües interiors.

VI) Conveni Europeu sobre el

- Compromisos adquirits pels signataris:
- a) Reconeixement jurídic dels paisatges com a element fonamental de l'entorn humà, expressió de la diversitat del seu patrimoni comú cultural natural, com a fonament de la seua identitat.
- b) Definició i aplicació de polítiques adreçades a la protecció, gestió i ordenació del paisatge mitjançant mesures específiques.
- c) Integració del paisatge en les polítiques d'ordenació territorial i urbanística, i en les seues polítiques en matèria cultural, mediambiental, agrícola, social i econòmica, així com en qualssevol altres polítiques que puguen tenir un impacte directe o indirecte sobre el paisatge.

VI) Conveni Europeu sobre el paisatge (continua)

- Mesures específiques que les parts es comprometen a adoptar:
- - Incrementar la sensibilització de la societat civil, les organitzacions privades i les autoritats públiques tocant al valor dels paisatges, llur paper i transformació.
- - Formació d'especialistes en la valoració i intervenció dels paisatges.
- - Identificar llurs propis paisatges en tot el seu territori, analitzar els seus caràcters i les pressions que els transformen, i qualificar-los.
- - Definir els objectius de qualitat paisatgística, prèvia consulta al públic.
- - Cooperar en l'estudi de la dimensió paisatgística de les polítiques i els programes internacionals.

LA JURISPRUDÈNCIA DEL TEDH

- Des del 1985 hi ha antecedents jurisprudencials relatius a la protecció del paisatge. En tots ells es ventila el conflicte entre el dret a la vida privada i familiar, i a la protecció del domicili (previst en l'art. 8 CEDH), enfront d'un interès general en la protecció del medi ambient per mitjà de la preservació del paisatge.

LA JURISPRUDÈNCIA DEL TEDH

- A) Cas Muriel vs Regne Unit (11 de març de 1985):
- Hi havia un conflicte entre el dret de propietat i la protecció del paisatge a la zona de Jersey.
- Es va entendre que les zones d'interès paisatgístic poden ser preservades mitjançant instruments d'ordenació del territori, per al benefici de residents i turistes.

LA JURISPRUDÈNCIA DEL TEDH

- B) Cas Coster i uns altres vs Regne Unit (18 de gener de 2001):
- Una família gitana va adquirir un terreny per establir-hi la caravana. Sol·licitada la llicència escaient, els va ser denegada per l'autoritat urbanística, que els va requerir perquè cessaren en l'ús del terreny. Després de l'incompliment del requeriment, van ser multats.
- El rebutj de la llicència es va basar en el fet que la normativa territorial impedia assentaments que deterioraren el paisatge. Es va entendre que la família Coster, en establir-hi la seua caravana, estava realitzant una intrusió al paisatge rural que l'envoltava, capaç de malbaratar-ne seriosament el caràcter i l'apariència, la qual cosa resultava contrària als plans d'ordenació local.
- Els demandants invocaren l'art. 8 del CEDH, i indicaren també que se'ls estava impedit portar un mode de vida d'acord amb llurs tradicions culturals.
- El Tribunal d'Estrasburg va considerar, constatada la situació personal dels demandants, que havia de prevaldre l'interès paisatgístic i rural. L'art. 8 va ser modulad segons el criteri de proporcionalitat, en entendre que la caravana feia lleig el paisatge.

LA TUTELA COMUNITÀRIA DEL PAISATGE

- A) Directiva 1985/337/CEE, del Consell, sobre Avaluació d'Impacte Ambiental (27 de juny de 1985).
- El seu art. 3 adopta una definició d'ambient que abasta els elements naturals, el paisatge, els béns materials i el patrimoni cultural.

LA TUTELA COMUNITÀRIA DEL PAISATGE

- B) Directiva 2004/35/CE, del Parlament Europeu i del Consell, de 21 d'abril de 2004, sobre Responsabilitat Ambiental.
- Busca establir un marc per a la prevenció i reparació dels danys ambientals, inclosos els danys a la biodiversitat, a les aigües i als sòls.
- L'objectiu de la reparació és retornar el conjunt del medi ambient al seu estat bàsic i compensar per les pèrdues en què s'haja incorregut.
- La reparació implica rehabilitació i/o substitució, i eliminació de tot perjudici greu per a la salut humana, real o potencial.
- Si no és possible reparar segons el criteri anterior, podran aplicar-se tècniques de valoració monetària del paratge danyat per establir compensacions.